N^RO 3.

KURYER LITEWSKI

Za dozwoleniem Naywyższego Rządu Nayiaśnieyszego CESARZA Imperatora Całey Rossyi.

Z WILNA 10. PAZDZIERNIKA ROKU 1797. WE WTOREK

KOMMISSYA EDUKACYI PUBLICZNEY DO SZKOŁ POWIATOWYCH.

Uſtanowiona od Naywyższego Rządu w Gubernii Litewſkiey Kommiſsya Edukacyi Publiczney, odpowiadaiąc dobroczynnym zamiarom Nayiaśnieyſzego i Naymiłościwszego MONARCHY, nie zaniedba wſzelkich użyć środkow, i żadney nieoſzczedzi pracy, około wydoſkonalenia dzieła Edukacyi, w Publicznych Szkołach Powiatowych; lecz niechcąc w tak ważney ſprawie bez doſtatecznego rozſtrząśnienia poſtępować, a ſzanuiąc światłe i gorliwe prace Poprzednikow ſwoich, zaleca wſzyſtkim Szkołom Powiatowym, aby tym czasem naypilniey zachowane były wszelkie przepisy w uſtawach, bywszey dawniey Kommiſsyi Edukacyiney zawarte, tak co do rozkładu Nauk, co do ſposobu dawania onych, co do kſiążek Elementarnych, jako też, co do karności i dozoru Uczniow. Przełożeni więc Szkoł Powiatowych, i wſzyscy w nich Nauczyciele, pilnie odczytać i wiernie dopełniać maia to wſzyſtko, cokolwiek znayduie ſię w Uſtawach przeszłey Kommiſsyi Edukacyiney, na Szkoły przepisanych, a mianowicie w Rozdziałach, XI, XIII, XIV, XV, XVI, XVII, XVIII, XX, XXV. Jako zaś założenie Gruntu Religii i Moralności w ſercach młodzieży, ieſt jedyną zasadą Edukacyi Towarzyſtwu Ludzkiemu pożyteczney; tak Kommiſsya naypierwszą baczność ſwoię zwracaiąc do tego iſtotnego obiektu, ſzczegulniey zaleca Przełożonym i Nauczycielom Szkoł Powiatowych, aby Nauka Wiary i obowiązkow Chrześciańſkich z naywiękſza pilnością Uczniom dawana była, i aby w rozkładzie Nauk, większy niżli dotąd, i zupełnie doſtateczny czas ku temu był wyznaczony. Nauka także ięzyka Łacińſkiego, iako wſzyſtkim do rozmaitych Nauk ſpoſobiącym ſię, iſtotnie potrzebnego, więcey niżeli dotąd było, czaſu i pilności wyciąga: zatym Kommiſsya zaleca, aby Nauczyciele w Szkołach Powiatowych, z większym i ſzczegulnieyszym odtąd ſtaraniem w ięzyku Łacińſkim Młodź Szkolną doſkonali, nie tylko przez pilne Reguł Gramatycznych wykładanie, ale oraz przez tłumaczenie Autorów Klaſsycznych, i przez czeſtę ćwiczenia domowe Uczniom zadawane. Czas poświęcony czytaniu i tłumaczeniu wybornych dzieł Łacińſkich, nigdy nie ieſt czasem dla młodzieży ſtraconym: gdy tą drogą Nauczyciele doſkonaląc Uczniow w ięzyku Łacińſkim, doſkonalą oraz Ich rozum, kształcą Ich ſerce, podnoszą Ich duszę, zaszczepiaią prawdziwy guſt i ochotę do nauk. Jako niewątpi Kommiſsya, że wybrani do tak ważney poſługi, Przełożeni i Nauczyciele Szkoł Powiatowych, przyſtępuią do pełnienia ſwych obowiązkow w tym duchu gorliwości, który w nich wzniecać powinna Religia, miłość Chrześciańſka, zamiłowanie Nauk i powinności Nauczycielſkich; tak pewną cieszy ſię nadzieią że i to co ieſt doſkonałego w dawnieyszych układach i przepisach nie odſtępnie wykonanym, i to co jakiey odmiany potrzebuie, roztropnie i użytecznie poprawionym zoſtanie. Y w tym celu Kommiſsya Wizyty, Raporta, i wſzelkie czynione ſobie przekładania pilnie roztrząsać będzie. Działo ſię w Wilnie na Seſsyi Kommiſsyi Edukacyi Publiczney dnia 28 7bra, 1797 roku.

Jan Koſsakowſki Biſkup Inf. N. Wileń. Prezyduiący.

UKAZ JEGO IMPERATORSKIEY MOSCI SAMOWŁADCY CAŁEY ROSSYI,

z Rządącego Senatu. *Taynemu Konsyliarzowi, Gubernatorowi Litt: JW. Bulhakowowi.*

Rządzący Senat po wysłuchaniu Imiennego JEGO IMPERATORSKIEY Mości Naywyższego Ukazu z własno-ręcznym podpisem MONARCHY pod dniem 21. Augusta sobie danego, w którym wyrażono: „ Przyłączaiąc *Plan o Ustanowieniu i Urządzeniu Szkoły robienia z Ziemi bitych Budowli* pod Dozorem Aktualnego Stanu Konsyliarza Lwowa, któren w doświadczeniu wielkość korzyści doznawszy, prezentował Nam probę takowey Budowli w Miasteczku Pawłowsku, Rozkazuiemy Senatowi takowy Plan w Całey iego obszerności przywieść do exekucyi, i uczynić swoie do takowego Obiektu potrzebne Rozrządzenia „ postanowił: o należnym wypełnieniu Naywyższego JEGO IMPERATORSKIEY Mości Rozkazu, tak do wzmienionego Aktualnego Stanu Konsyliarza Lwowa, iako też do wszystkich Cywilnych Gubernatorow i do Moskiewskiey Skarbowey Izby oraz dla powszechney wiadomości umieszczenia w Publicznych Gazetach do Kollegii Nauk i Akademii Moskiewskiey z dołączonemi Exemplarzami Planu łaskawie approbowanego, rozesłać Ukazy 7bra 14 Dnia 1797 roku.

Ober-Sekretarz Sierhiey Podobiedow.

Sekretarz Łukasz Jakowlew.

z 1go Departamentu *Regestrytor Teodor Suzant.*

Originał własną JEGO IMPERATORSKIEY Mości Ręką podpisano następnie:
Tak bydź ma. W Hatczynie Augusta 21. 1797 Roku.

Plan, podług którego ma bydź urządzona Szkoła robienia bitych z Ziemi Budowli.

Celem pokazania sposobow i nauczenia Wieyskich Mieszkańcow stawienia zdrowych, od ognia bespiecznych, trwałych i tanich mieszkań, oraz konserwacyi lasow w Państwie, ustanawia się pod osobnym dozorem, i zarządzeniem Aktualnego Stanu Konsyliarza Lwowa, *Szkoła robienia z Ziemi bitych budowli* w osadzie Nikolskiey Twerskiey Gubernii w Nowotorskim Powiecie położoney, na następnych przepisach. *1mo.* Zarządzaiący Guberniami maią wysłać do oznaczonego mieysca z kraiow bez-lesnych po dwóch Uczniow, wybrawszy onych z ludzi młodych, nie nagannego życia chłopow Skarbowych, opatrzyć od Rządu Paszportami a od Gromady odzieżą i na charcz pieniędzmi. *2do.* Uczniowie tacy maiąc od Aktualnego stanu Konsyliarza Lwowa potrzebne dla nich kwatery, ciepło, żelazne i drewniane narzędzia bezpłatnie, w nauce swoiey powinni mieć za obiekt stawienia z ziemi wszelkiego rodzaiu mieszkalnych domow, obor, staień, parkanow, i tem podobnych budowisk: zakładanie rozmaitego rodzaiu fundamentow, dachow wieyskich i gospodarskich budowli porządne krycie; słomą, wrzosem z gliną zmieszanym, rozmaitego rodzaiu dachowką i gontami. *3tio.* Gdyby zaś takowa Szkoła exystować mogła bez udzielnego na to ze Skarbu kosztu, i rozszerzaiąc pożytek swoy w Państwie, nie obciążyć wyznaczonego Naczelnika tey fabryki expensami, tak na kupię materyałow i narzędzi, iakoteż i na utrzymanie Maystrow na iego koszcie, oddać pomienionemu Aktualnemu stanu Konsyliarzowi Lwowowi w Possessyą ziemię w Powiecie Moskiewskim położoną: a wprzódy do Klasztoru Symonowskiego należna, a teraz w rzędzie czynszowych własności liczącą się pod nazwiskiem Tycholskich Skarbowych łąk, ze wszelkiemi ziemnemi, lesnemi, i wodnemi wygodami, z którey ziemi intratę nie tylko obracać ma na utrzymanie Szkoły, ale i na erekcyą w oneyże podobnych ziemnych budowisk z własnych onego materyałow. *4to.* Po ukończeniu nauk obowiązani Uczniowie każdey Gubernii na pomienioney ziemi wystawić na model z ziemi budowlę, po ukończeniu którey otrzymaią tytuł przysięgłych Maystrow i od Naczelnika Attestaty, bez których bronno będzie z ziemi stawiać budowle, aby przez nieumieiętność Maystrow, nie narazić budowlę na niebespieczeństwo, a przez to nie uczynić odrazy Wieśniakom od naśladowania tak pożytecznego dla nich wynalazku. *5to.* Za powrótem pierwszych przysięgłych Maystrow, do swey Oyczyzny z Attestatami. Zarządzaiący Guberniami, obowiązani bezzwłocznie wysłać drugich Uczniow, powtarzaiąc takową podróż tyle razy, póki po-

trzebna liczba Mayſtrów w proporcyą do potrzeb Osad Skarbowych wydoſkonalona nie będzie. 6to. Niebronno też i Ziemſkim Dziedzicom posyłać do tey Nauki Goſpodarſkiey budowli, własnych ſwoich poddanych, na dobrowolnie umówionych z Naczelnikiem, tey Szkoły warunkach. Gdyby zaś powszechość była uwiadomiona o takowym Szkoły uformowaniu, umieścić one w Gazetach w obu Stolicach Pańſtwa wychodzących.

Oryginał podpisał *Aktualny Stanu Konsyliarz Dymitr Troſzczyńſki.*

Z Wiednia 23 Września.

Gazeta Dworſka opiſawſzy wiadomy już wiazd triumfalny do *Cattaro* Generała *Kuckavina*, przydaje, iż z tamtąd poſzedł do *Budua*, którego zajęciem dokończy wyprawę ſobie zleconą. Ważne i dawne pytanie, woynę czy pokoy mieć będziemy? rozwiąże Kuryer przed kilką dniami wyſłany do *Paryża*; ten *Cesarzowi Jmści* przywiezie oſtateczną odpowiedź Direktoryatu *Francuzkiego*. Tym czaſem przygotowania wojenne idą z nay większym pośpiechem; *Węgrzyni* na Kantonach ćwiczą ſię codziennie w manewrach. Miniſterium rozkazało naoſtatek uwolnić z *Ołomuńca* Generała *La Fayette*, który z towarzyſzami ſwojemi udać ſię ma do *Niżſzey Saxonii*. Pieniądze złote i srebrne nikną w krajach *Auſtryackich*. Wiele nas koſztuje utrzymywanie armii nad *Renem*; więcey nierównie cierpiemy od lichwiarzow, którzy gotowiznę za bankcetle wykupując ze ſtratą jednego lub dwóch procentow, poſyłają za granice. Majątek Genueńczykow sekweſtrowano w całey Monarchii, wetując za lenności *Ceſarſkie*.

Z Londynu 19 Września z Gazety Leydenſkiey.

Gazeta Dworſka donoſi, iż Admirał *Warren* na brzegach *Francuzkich* 17 Statkow schwytał, 10 zbroynych lub Kupieckich spalił i zatopił. Biega pogłoſka, iż *Lorda Malmesbury* negocyacye koniec wzięły niepomyślny. Papiery naſze coraz bardziey ſpadają. Według liſtow z *New-Yorck* 16 Lipca piſanych w całey *Ameryce* wielka teraz jeſt nieſpokoyność; Kupcy i okrętow właściciele głośno zaczynają narzekać, widząc ſtatki ſwoje ſna łup wyſtawione nie tylko *Francuzom*, lecz *Hiszpanom*, którzy do portow Rzpltey wbiegać śmieją ſzukając zdobyczy; twierdze nadgraniczne, z których według oſtatniego traktatu wynióść mieli, nie ſą dotąd *Amerykanom* powrócone. Reprezentanci na dwie dzielą ſię ſtrony; część więkſza głoſuje z Prezydentem *Adams*; druga ledwie pierwſzey nie równa *Francuzom* ſprzyja. Do *Philadelfii* przyprowadzono pewnego cudzoziemca, o którym jeſt podeyrzenie, iż należał do ſpiſku Reprezentanta *Blount*.

W *Quebec David Lean* ukarany został śmiercią zdraycow. Pokazało ſię, iż Miniſter *Francuzki* u *Amerykańſkich Stanow Adet* wysłał go na zbuntowanie ludu przeciw rządowi *Angielſkiemu*; co gdyby naſtąpiło, flotta nieprzyjacielſka 10 tyś: woyſka wylądować miała do *Canady* celem zdobycia twierdz warownych *Quebec i Montreal*. Próżne to wſzakże były obietnice na ułudzenie łatwowiernego gminu, wiadomo, iż Republikanie w tych ſtronach flotty nie mają. W *Londynie* wielu bogatych i uczonych obywatelow znaczną czyni ſkładkę dla zwiedzenia północney *Afryki*, ledwie dotąd *Europeyczykom* znajomey. Kapitan *Waugh* z kilką inżenierow, artyſtow &c. wielką podróż ma przedſięwziąć. Na brzegu zachodnim tey części świata *Francuzi* mają Eſkadrę pod kommendą *Renaud*, który handel naſz znacznie zatrudnił. Kupowanie *Murzynow* od kilku mieſięcy jeſt przerwane z tey okoliczności; przydać trzeba iż odbyt ich dziś nie jeſt znaczny, gdy *Francuzom i Hiſzpanom* przedawać nie możemy.

Z Paryża 18 Września z Gazety Berlińſkiey.

Powiadają iż obywatel *Vimar* Miniſtrem ſprawiedliwości, *Letourné* wnętrznych intereſſow ogłoſzeni będą. To pewnieyſza, iż Generał *Ernouf* Chef Generał Sztabu armii *Sambry i Mozy* zoſtał Direktorem Kommiſſyi Topograficzney, która do tychczas była pod naywyżſzym dozorem Generała *Clarke*. O tego areſztowaniu lub odwołaniu z Poſelſtwa czekamy wiadomości z *Mediolanu*. Na mieyſce *Margrab. del Campo* Dwor *Madrycki* wyznaczył Ambaſſadorem u Rzpltey *Hrabiego de Montarco*. Głoſić nieprzeſtają, iż Zgromadzenie Prawodawcze odroczy poſiedzenia ſwoje aż do wioſny naſtępującey, dając czas Direktoryatowi do utwierdzenia wnętrznego porządku i ſpokoyności.

Generał *Moreau* długie i częſte miewa konferencye z władzą wykonawczą. Nie ma pewności czyli do armii *Renu i Mozelli* powrócić mu dozwolą. Rada 500 mając w żywey pamięci, jak niedawno Direktoryat narzekał na niedoſtatek ſkarbowy, roztrząſnowſzy śpieſznie projekta rozmaite, poſtanowiła iż dochody w miarę potrzeb publicznych, na rok Rzpltey 6 wynoſić powinny 616 mill: źrzódła ich: Podatek gruntowy 206. oſobiſty 50. wpiſy 70, ſtempel 16. Patenta 20. Poczty 14. Cła rozmaite 29. Lasy i sol 30. Dobra narodowe 50. Lotterya 12. Kontribucye 10. *Reſkripcye Batawow* 15. zaległość z lat przeſzłych 87 millionow.

Biſkupi i Deputowani Duchowieńſtwa *Francuzkiego* na *Concillium* narodowe zgromadzeni, jednomyślnie wſzyſcy wykonali przy-

fięgę prawem nakazaną. Poftanowili nie dawać ślubow małżonkom, którzy fię rozwiedli, ani też przyimować do fpołeczeńftwa fwojego Xięży żonatych. Rada 500 po długich sporach napifała prawo względem fpłacenia długow narodowych. Ludzie nie intereffowani rozmaicie o nim sądzą. Jedni wynofzą pod niebiofa, twierdząc iż kredyt naprawi, i lud ufzczęśliwi. Drudzy zaś, do których łączą fię wierzyciele niefzczęśliwi, narzekają na pośpiech w decyzyi i nieludzkość Prawodawcow. Cóżkolwiek jeft, oto treść uftawy pamiętney.

1. Kazda *infkripcya* do wielkiey kfięgi długu publicznego wieczyftego lub na przeżycie, będzie zapłacona w dwóch trzecich cześciach; część trzecia zoftanie w kfiędze pomienioney. 2. Do zapłacenia pierwfzych dwóch fłużyć będą wexle od Kommiffyi fkarbowey wydane. 3 Te zaś wexle będą przyjęte do fkarbu na kupienie dóbr narodowych. 4. Aż do podpifania pokoju powfzechnego, dobra narodowe będą fprzedawane fpofobem dotąd używanym; wexle fkarbowe w części tylko fłużyć mogą do ich kupienia. 5. W miefiąc po ratifikacyi oftatniego traktatu, dóbr narodowych już kupić nie będzie można, tylko za wexle teraz wydane wierzycielom krajowym. Prawo dość fprawiedliwe, wątpliwość jedna zoftaje, czyli Direktoryat będzie miał na on czas cóżkolwiek do fprzedania, zważając, jak wiele dóbr narodowych od początku rewolucyi do dziś dnia, kupiono, roztrwoniono, &c. Nie licząc tyfiąca millionow liwrow w tychże dobrach narodowych przyrzeczonego nafzym obrońcom.

Z Cadix 19 *Sierpnia z Gazety Frankfortfkiey.*

Kilka temu tygodni, *Lord S. Vincent* wyfłał Admirała *Nelfon* do wyfp *Canaryyfkich.* Zamiarem wyprawy było zdobycie miafta *S. Croix* i okrętow *Filipinfkich*, które w portach znaydować fię miały. 22 Lipca ftanął *Nelson* na mieyfcu wyznaczonym. Gubernator *Guttierez* przeftrzeżony o niebespieczeńftwie poczynił wfzelkie przygotowania do odporu. 25 1500 *Anglikow* na ląd wyfiadło; po długiey bitwie część ich większą zabito lub wzięto w niewolę. Kilka szalup, batow, i jednę z fregat w morzu pogrążyliśmy. *Nelson* ftracił rękę prawą. Okręta jego zawczora powróciły do flotty przed portem nafzym krążącey; wczora zaś do *Gibraltaru* odpłynęły. Statek *Amerykańfki* w *S. Lucar* na ląd wyfadził Officyera *Hifzpańfkiego*, który powiozł do *Madritu* rapport o wfzyftkim dokładnieyfzy.

Z Rzymu 2 *Września z Gazety Frankfortfkiey.*

Józef Buonaparte nowy Ambaffador *Rzpltey Francuzkiey* u *Stolicy Apoftolfkiey*, przybył do nas z żoną i fioftrą. Minifter *Cacault* i Kawaler *Azzara* Pofeł *Hifzpańfki* potykali go przed miaftem. Spowiednik Królowey Jmści Katolickiey pożegnał niedawno *Oyca S.* Między Dworem *Rzymfkim i Neapolitańfkim* w krótce podobno będzie podpifane przymierze obronne, na utrzymanie wnętrzney fpokoyności. Tey wzrufzenia lękać fię nie należy; jeśli Generał *en Chef* bydź zechce fprawiedliwym dla innych narodow *Włofkich*, jak był niedawno dla *Piemontczykow*, którym buntownikow uśmierzyć dopomogł.

Z Genui 10 *Września z Gazety Frankfortfkiey.*

Tymezafowy Rząd *Rzpltey Liguryyfkiey* rozkazał Duchownym Cudzoziemcom od lat 20 nie zamiefzkałym uftąpić z kraju, Klafztorom płci obojey zabronił nowicyufzow przyymować Bifkupom święcić Xięży bez dozwolenia zwierzchności. Klafztory i Kościoły od dziś dnia przeftają bydź zchronieniem dla łotrow i zabóycow. Statki *Genueńfkie*, które wypufzczonych d. 14. Lipca na wolność więźniow *Afrykańfkich*, odprowadziły do *Alger i Tunis*, w portach pomienionych zoftały przyjęte jak naylepiey. W Dolinie *Bisagno* temi dniami była innfurrekcya; należało do niey nie mało wfi okolicznych. Pofpolftwo fpodziewając fię, iż nowa Konftytucya religią wywróci, chce złemu zapobiedz. Naczelnik *Fiesco* schwytany, fiedzi w więzieniu.

z Wenecyi 13. *Września z Gazety Berlińfkiey.*

Berthier Chef Generał-Sztabu armii *Włofkiey* znayduie fię u nas od dni 6. mocno ieft zatrudniony, iak wnofiemy, wielkiemi interefsami lub proiektami przynaymniey, do których według odgłosu powszechnego ma zdatność niepofpolitą. Wczora niefpodzianie ucieszyliśmy fię z przybycia małżonki Generała *en Chef*: municipalność na iey fpotkanie wyfłała kilku Deputowanych. Staneła w Pałacu Senatora niegdy *Morefta*. Odebraliśmy wiadomość dokładną o zaszłych rozruchach w *Genui.* Od niemałego czasu lud głośno wołał przeciw nowey Konftitucyi, która w iego przekonaniu obalić miała religią. Insurrekcya za tym wybuchneła w *Bisagno i Po cevera.* Obywatele *Fontana-bona* z broyno przyszli do *Chiavari*, wtrącili do więzienia Kommifsarza Rzeplitey, urzędnikow innych złożyli z urzędu, i *drzewo wolności* zpalili.

Tu dokazawszy ftarali fię przeciąć wfzelkie kommunikacye miaftu ftołecznemu; iakoż korrespondencya rządowa rąk ich nie uszła. Przez całą noc z 5. na dzień 6. bito na gwałt po całey okolicy; insurgenci widząc fił fwoich ogromność większy zamyfł knowali. Teyże nocy rząd za pomocą Officyerow *Francuzkich* i zgromadzonych na wfpólny ratunek patriotow, zwyciężył i rozgromił, gminu część w *Albaso.* Lecz widząc dzieło nierównie trudnieysze z insurgentami w *Polcevera* ftoiącemi, chciał ich nakłonić do ugody. Dwie osoby rządowe, 2. Municipalne, i *Arcy-Bifkup* udali fię do gminu z namową ażeby broń złożył, przyrzekaiąc *amneftią*, i zachowanie w całości religii Katolickiey.

N^RO 3.

DODATEK
DO
KURYERA LITEWSKIEGO

Z WILNA 10. PAZDZIERNIKA ROKU 1797. WE WTOREK

Dokończenie z Wenecyi.

Przyftali na wfzyftko insurgenci; lecz gdy z mieysc warownych ustępować nie chcieli, rząd wfzyftkie przeciw nim fily poruszył. Po długiey bitwie, po wielkim krwi przelaniu, rząd górę otrzymał; gmin rozproszony rozbiegł fię do domow. Spokoyność zda fię przywrocona; lecz patrioci nie fkładaią bron; aresztuiąc owfzem wiele Zzlachty, o których ieft podeyrzenie iż do rozruchow należeli, 43 ieft ofadzonych w więzieniu; między innemi *Fiesque*, *Justiniani*, *Lomba Doria*, *Grimaldi*, *Spinola*, *Durazzo*.

z Mediolanu 11. *Września z Gazety Frankfortfkiey.*

Woyfka ftoiace w *Monza* zapomniawszy na wszelką karność, dozwoliły fobie rabunku. Mieszczanom i Wieśniakom okolicznym wydarto wszelką żywność. Była w tym wina Officyerow niższych. General u nas kommenderuiący uwiadomony o nieporządku i fwawoli, zakazał naprzód żołnierzom z koszar wychodzić. Z buntowały fię niektóre kompanie, zprowadzona z armatami kawalerya nakłoniła rokofzakow do pofłufzeńftwa, 12. rozftrzelano; kilku Officyerom rangę odięto. Do Generała *en Chef* codziennie z *Paryża* biegalą Kuryerowie. Dziś oftatni powiozł wesołą iemu nowinę o zaszłych w Rzeplitey odmianach. *Buonaparte* chociaż na zdrowiu fł by, nie fłuchaiąc rady Lekarzow, zatrudnia fię bez fpoczynku i przerwy interefsami publicznemi. Praca u niego ieft nałogiem. Częfte miewa rozmowy z *Weneckiemi* Pofłami *Dandolo* i *Bataglia*. Wczora Kawaler *Borghese* Pełnomocnik *Sardyńfki* miał publiczną audiencyą u Direktorow *Cisalpińfkich*.

z Udine 10. *Września z Gazety Berlińfkiey.*

Dziefiątą iuż dnia dzifieyszego konferencyą odprawili Pofłowie Cesarscy z Pełnomocnikami *Francuzkiemi*; iutro będzie iedenafta; nic iednak o negocyacyach nie wiemy. General *en Chef* rofkazał wfzyftkim armii fwoiey diwizyom odefłać ku *Ferrarze* chorych lub fłabych żołnierzy, wszyftkie kobiety, i bagaże. Armia *Włofka* ma bydź do marszu gotową na dzień 23. t. m. Szpital obozowy zacz to iuż zprządzać; bandaże, ocet, wódkę kamforową, fleytuchy, i tym podobne rzeczy ku opatrywaniu ranionych potrzebne doftarczać miaftom zalecono. Znak pewny, iż do woyny rozpoczęcia z naszey ftrony mieć chcemy gotowość. Jutro fortifikacye w *Palmanuova* zupełnie będą ukończone, Sam *Buonaparte* oglądał wszyftko z Generałami Przy bycia woyfk ieszcze nowych wyglądamy. Ale to wszyftko, według rozumienia *Włochow*, są pozory; pokoy ieft blifki.

z Wetzlar 20. *Września z Gazety Frankfortfkiey.*

Przybywfzy, dni temu kilka do nafzego miafta General *en Chef* armii *Sambry i Mozy* *Hoche*, wczora pół do piątey zmarł. Dziś wieczorem ciało w Generalfkim mundurze na widok było wyftawione; iutro na wozie wfpaniałym zaprowadzone będzie przez *Neuwied* na mieysce pogrzebu. Znaleziono w gardzielu polyp. Traci w nim Rzeplita *Francuzka* iednego z naylepszych i nayfzczęśliwszych Wodzów fwoich. Z nifkiego ftopnia na kommendę główney nad *Renem* armii podniefiony przez *Robertspierra* oswobodził *Alsacyą* od *Prusakow i Auftryakow* naiechaną r. 1793. *Palatinatu* część znaczną zawoiował. Długo zamknięty w więzieniu wyszedł na wolność po ukaraniu Tyranna. Jak emigrantow w *Quiberon* pokonał, *Vendeyską* i z *Szuanami* wovne ukończył domową, fpokoyność zbuntowanym Prowincyom przywrócił; przeszedł Ren i triumfował, wpływał do niedawnych odmian w *Paryżu*, wiadomo każdemu. Był to mąż do rządu i utrzymania wnętrzney fpokoyności bardzo zdatny, ftronnik Władzy wykonawczey gorliwy; General *Lefevre* obiął nayważszą Kommendę armii iego.

z Manheimu 16. *Września z Gazety Berlińfkiey.*

Spodziewamy fię na d. 24. przybycia do nas *Arcy-Xcia Karola*. W ten czas podobno wiedzieć iuż będziemy co pewnieyszego o woynie i pokoiu. Dziś *Auftryackie* woyfka rozkaz maią ftać fpokoynie w dawnieyszych ftanowifkach. Zawczora z *Wiednia* przyprowadzono 12. wozow z pieniędzmi. Kommifsaryat ieszcze nie wydał urządzenia, co Prowincye *Niemieckie* obowiązane będą doftarczać do obozu i magazynow, w przypadku odnowienia krokow nieprzyiacielfkich. Gdy *Arcy Xże* bawił w *Stutgard*; Stany Xięftwa *Wurtembergskiego* przekładały mu niemożność fwoię

względem dawania kwater zimowych; odpowiedziano, iż rzecz zależy od podpisania traktatu. W *Ulm* pracuią śpiesznie nad ukończeniem twierdz ogromnych; korpus Artilleryi gotuie bomby, ładunki, &c.

Z Colonii 18 Września z Gazety Courier du Bas-Rhin.

Rząd *Francuzki* już ſię nie tai przed światem, iż umyslił Demokracyą wprowadzić do Krajow *Niemieckich* na lewym brzegu *Renu* leżących. Wykonanie ułożonych dawno zamiar w wſtrzymała bojaźń, ażeby odważnieyſi w Radach Reprezentanci nie narzekali zbyt głośno na poſtępek gwałtowny, mieſzaiący ſpokoyność Narodow ościennych, mogący woynę odnowić ukończoną, zatrudnić pokoju podpiſanie, naoſtatek wbrew przeciwny warunkom przedugodnym, w których, jak wſzyſtkie doniesienia głoſiły, całość *Rzeſzy* bydź miała zaręczoną. Lecz po rewolucyi zaſzłey w *Paryżu*, potłumiwſzy nieprzyjacioł ſwoich Dyrektoryat, nad tym ſię nie zaſtanawia. Na mocy więc rozkazow i powagi jego, bo inaczey *Niemcy* nigdybyśmy o tém nie pomyślili, dnia wczorayſzego o południu, miaſto naſze ogłoſiło wolność i niepodległość ſwoję. Urzędnicy, Obywatele i żołnierze, byli obecnemi *aktowi* nowemu jeſzcze w tych ſtronach, Pośrzód odgłoſow muzyki woyſkowey i dzwonow całego miaſta, gdyż lud milczał wſzczepiono drzewo wolności na rynku przeciw ratuſza. Toż ſamo uczyniono po wielu miaſteczkach i wſiach okolicznych.

Z Coblence 14 Września z Gazety Frankfortſkiey.

Dnia dziſieyſzego w mieście naſzym wſzczepiono tak zwane *drzewo wolności*, i niepodległość *Rzpltey Ciſrenańſkiey* ogłoſzono. Wczora iuż była gotowość do tey uroczyſtości, dziś rano mieſzkańce odebrali kartki drukowane, podpiſane przez Prezydentow i Sekretarzow rewolucyynego zgromadzenia, którzy wſzyſtkich na ten akt zapraſzali. Uwiadomiony Magiſtrat wydał nie mieſzkaiąc obwieſzczenie, i przeſtrzegł obywatelow, ażeby do zamieſzania porządku, i ſpokoyności publiczney wpływać nie chcieli. O godzinie 11 zaczęła ſię proceſſya. Dragonia *Francuzka* z piechotą, kanonierami i muzyką ſzła na przód: za nią rewolucyoniſtowie prowadząc *suchą jedlinę* pośrzód dwòch chorągwi; jedna z nich była *Francuzka*, druga *Ciſrenańſka*, czerwona, błękitna i zielona. Poſtawiwſzy drzewo na rynku, gdy Prezydent zawołał: niech żyje Rzplta; prócz kilkudzieſiąt ſtronnikow, nikt mu nie odpowiedział, chociaż nie małe było zgromadzenie ludu, który nowemu widowiſku przypatrywał ſię ciekawie. Generał *Hardy* z całym Sztabem był na tym obrządku Garnizon ſtał pod bronią: wſzyſtko, słowem, ſtało ſię tak *roſtropnie i porządnie, jak za zwyczay bydź zwykło w rewolucyach*. Generał *en Chef Hoche* z *Franfortu* pojechał do *Wetzlaru*.

z Hagi 13. Września z Gazety Hamburgskiey.

Przewidzieliśmy iż *Francuzki* Direktoryat nie chcąc dłużey zoſtawać w niepewności, prędko ukończy negocyacye w *Lille* zbyt przewlokłe Stało ſię. Nadzieja prędkiego pokoju zniknęła. Pełnomocnik *Treilhard* zapytał ſię wyraźnie *Lorda Malmesbury*, jeżeli był umocowany do podpiſania traktatu z odſtąpieniem trzem narodom ſprzymierzonym krajow podbitych. Gdy Ambaſſador *Angielſki* nie dał żądaney odpowiedzi, we 24 godzinach uſtąpić mu kazano, z d. 17 na 18, i do *Anglii* co rychley powracać. Tak więc powtorzone jego uſiłowania w obdarzeniu narodow pokojem, raz jeſzcze bezſkutecznemi zoſtały. Spodziewamy ſię iż Rząd ogłoſi wkrótce przyczyny i pobudki zerwania negocyacyi, na których narod pokładał pewną nadzieję. Niektóre bataliony woyſka naſzego z *Texel* płynąć mają do *Indyi Zachodniey*. Na jednym okręcie żołnierze przeciwni dalekiey podróży, bunt przeciw Officerom podnieśli. Admirał *de Winter* dowodzcow oddał ſądowi woyſkowemu: okręt ma dwie fregaty na ſtraż przydane z wyraźnym rozkazem zatopienia go z ludźmi nawet, jeśliby o nowym rozruchu myślili.

Dnia wczorayſzego, Ambaſſador *Francuzki Noel*, Zgromadzenie *Batawow* prawodawcze, garnizon, urzędnicy i obywatele, obchodzili z przyzwoitą okazałością zaczynaiący ſię już rok 6 Rzpltey. D. 19 Prezydent donióſł o ratyfikacyi traktatu obronnego i zaczepnego, który Rzplta zawarła z Królem Imścią *Katolickim*. Poſeł naſz w *Madrycie Valckenar* donióſł iż ten Monarcha rozkazał Miniſtrowi Skarbowemu zapłacić pretenſyą pół milliona zł: Holl: wynoſzącą Kupcom naſzym za okręta ſtracone r. 1779. 80 i 81 należną. Miaſto *Batavia* i cała wyſpa *Java* opatrzona jeſt na wſzelkie przypadki. Generał Gubernator Osad *Wſchodnio-Indyyſkich Alting* złożył ſwóy urząd, którego za naſtępcę dany Obywatel *Overſtraeten*. Jeſt to urząd ze wſzyſtkich w Rzpltey nayzyſkownieyſzy. Spokoyni ludzie z żalem uważają, iż ſtrona zgadzająca ſię w ſpoſobie myślenia z Dyrektoryatem *Francuzkim* górę bierze w Konwencyi i Deputacyi konſtitucyyney. Rozkazano dzień jeden święcić na pamiątkę zwycięſtwa odnieſionego w *Paryżu*, i mieć pilne oko na przyjacioł wygnanego *Stadhudera*.

Z Stockholmu 15 Września z Gazety Berlińſkiey,

W krótce naſtąpić mające zaślubienie Króla Jmści z Xiężniczką *Friderika Badeńką* ogłoſzone jeſt w tey Stolicy setnym z armat wyſtrzałem. Generał *Taube* wyjeżdża w doſtoyności nadzwyczaynego Poſła do *Stralsundu*, dla ſprowadzenia Królowey Imści do *Carlscrona*, gdzie czynią teraz wielkie przygotowania na oney przyjęcie.